

Nr 371.

Av herrar **Persson** i Tidaholm och **Mårtensson**, *angående beredande av sysselsättning åt arbetslösa genom en allmän förkortning av arbetstiden.*

Massarbetslösheten är ett problem både i nuet och för framtiden. Den orsakas av konstitutionella rubbningar i själva det ekonomiska systemet, av politiska ingripanden och störningar, av rationalisering och av demografiska förhållanden. De av själva produktionssystemet betingade rörelserna i upp- och nedgående riktningar, vars kurvor karaktäriseras av ekonomiska kriser, åstadkomma svårartade arbetslöshetsperioder i alla industrialiserade länder. Politiska ingripanden, såsom tullar och ekonomisk isolering, förvärra och förlänga dessa arbetslöshetsperioder. I båda dessa fall är det fråga om temporär arbetslöshet, i det förra fallet visserligen med tämligen jämna mellanrum, men i alla fall av för tillfället övergående natur. Ett annat slag av arbetslöshet d. v. s. av mera varaktig art vållas av rationaliseringen och av demografiska förändringar. Den övergående arbetslösheten kan från samhällets sida minskas med offentliga arbeten, och sociala skadeverkningar motverkas genom understöd och arbetslöshetsförsäkring. Alla dessa åtgärder äro till sin natur tillfälliga som hjälpformer. De kunna icke bli permanenta. När det gäller arbetslöshet av mera varaktig art måste andra vägar sökas. Den arbetande delen av befolkningen kan icke någon längre tid underhålla en stor icke arbetande del. Icke heller går det i längden utan vådor för samhällslugnet, att en del av nationen privilegieras med att få arbeta full tid och med full inkomst, medan en annan del icke får något arbete alls eller endast i begränsad tid och med inkomster därefter. Här pockar en en lösning sig fram.

Problemet är dock icke lätt. Här i landet kan den arbetsdugliga befolkningen för närvarande indelas i tre grupper: fulltidsarbetare, korttidsarbetare, arbetslösa.

Bland fulltidsarbetare finnas å ena sidan sådana, som ha mycket lång arbetstid, såsom lantarbetare med mycket låg betalning, och å andra sidan sådana, som ha kort arbetstid, säsongarbetare i vissa yrken med tämligen god betalning. Löneklyftan per timme är gapande. Men utom dessa finnes en icke obetydlig grupp arbetare, som på grund av driftsinskränkningar får arbeta endast halv tid eller därunder och vars inkomster reducerats i samma mån. Visserligen kan det sägas att den sistnämnda gruppen lider av en kristidsföreteelse, som kommer att försvinna när krisen lättar. Detta är sannolikt, men korttidsarbetarnas problem förtjänar dock beaktande. De betraktas som arbetande, men deras inkomster ha krympt ihop, så att de i många fall äro i samma svåra läge som de fullt arbetslösa. Korttidsarbetarna kunna icke komma i åtnjutande av samhällets hjälpåtgärder för arbets-

löshetens lindrande. Men ha de stor familj blir deras läge förtvivlat om korttidsarbetet blir av långvarig beskaffenhet. I detta läge befinna sig för närvarande, bland andra, ett icke obetydligt antal av exportindustriens arbetare.

Rationaliseringsåtgärder inom industrien ha i hög grad reducerat behovet av mänsklig arbetskraft. I en del fall har korttidsarbete tillgripits för att undvika avskedanden. Men på lång sikt torde sådana vara oundvikliga. De överflödiga arbetarna ha då ingenting annat att göra än att sälla sig till den stora armén arbetslösa. Icke sällan gäller det arbetare, komma till en ålder, då det är mycket svårt för dem att åter finna någon ny anställning eller i varje fall någon varaktig sådan. Deras hem skövlas och grunden för deras tillvaro raseras. Samtidigt strömma årligen cirka hundra tusen unga människor från skolan och ut i livet att konkurrera med den månghövdade skaran förut arbetslösa om försörjningsmöjligheterna. Befolkningssiffrorna visa att denna tillströmning icke kommer att avtaga ännu på ett antal år. Ungdomsarbetslöshetsproblemet kommer således att kvarstå även om den nu rådande krisen lättar. Emigrationen, som förut utgjorde säkerhetsventilen, är numera stängd.

Här måste således åtgärder på längre sikt vidtagas. Det nuvarande nödhjälpsystemet kan icke bli någon bestående institution. Det kommer att tära för hårt på folkhushållet och kan förorsaka vådor av svårbotlig art. Redan nu inställa sig svårigheter att uppbringa lämpliga arbetsobjekt för reservarbeten, vilket tvingar hjälpverksamheten in på kontantunderstödslinjen i större utsträckning än som kan vara lämpligt. Denna understödform är dock den sämsta av alla. Det är ekonomiskt ohållbart och oförnuftigt, att arbetslösa men arbetsdugliga människor skola gå som understödstagare. Det är förödande för individens självaktning och självtillit. Särskilt för de unga arbetslösa är detta system fördärvligt. Även utåt, inför den befolkning, som har en om än torftig utkomst, verkar detta system ogynnsamt för att icke säga förargelseväckande.

En verklig rationell lösning av arbetslöshetsproblemet torde icke vara möjlig utan en mycket genomgripande omgestaltning av själva grunden för vårt ekonomiska liv. En sådan omgestaltning kräver lång tid. Den arbetslösa ungdomen kan tillfogas skada för livet och en hel generation förödas, om snabbt verkande åtgärder ej vidtagas. Det torde ej vara möjligt att inom rimlig tid så mycket utöka vår produktion, att arbetskraftsoverskottet kan uppsugas. Som den praktiskt taget enda utvägen återstår en ransonerings av arbetstillfällena. De åtgärder, som härvid närmast kunna komma på tal, äro förkortning av arbetstiden över hela linjen, sänkt pensionsålder och höjd skolålder samt åtgärder mot dubbelanställning och mångsyssleri. Av dessa åtgärder torde arbetstidsförkortningen snabbast och bäst medföra åsyftad verkan. De andra här nämnda åtgärderna ha en mera begränsad räckvidd.

Den omedelbara åtgärden bör alltså bli en väsentlig förkortning av arbetstiden. Frågan om lönekomensation eller icke kommer givetvis att välla

vissa svårigheter. Inom vissa arbetsområden äro lönerna redan nu så låga, att någon reducering av dagsinkomsten icke kan ske. Inom andra arbetsområden skulle måhända ett sådant offer kunna bringas såsom en gärd åt solidariteten med de arbetslösa. En utjämning av den gapande löneklyftan är väl också ur många synpunkter önskvärd; en arbetstidsförkortning torde väsentligt underlätta en sådan. Tanken på arbetstidsförkortning även utan lönekomensation i vissa fall kan därför diskuteras. Rationaliseringen inom vissa industrier har numera nått så långt, att enbart den i och för sig motiverar en arbetstidsreform.

Under hänvisning till vad som sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning angående möjligheterna att med hjälp av en förkortning av arbetstiden i allmänhet bereda sysselsättning åt arbetslösa och, därest utredningen därtill giver anledning, för riksdagen framlägger förslag i ämnet.

Stockholm den 23 januari 1934.

J. A. Persson,
Tidaholm.

J. V. Mårtensson.
